

Αθανάσιος Μήνας, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε.*

Ευδοκία Γρηγοράτου, εκπαιδευτικός

Σοφία Μυλωνά, εκπαιδευτικός

ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ιστορική αναδρομή

Μαζί με τη δημιουργία των πρώτων μαζικών σχολικών ιδρυμάτων εμφανίζονται οι αξιολογικές διαδικασίες στην εκπαίδευση, οι οποίες αφορούν τον έλεγχο και την αποτίμηση των εκπαιδευτικών διαδικασιών¹. Στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος επιχειρήθηκε να εφαρμοστεί στην εκπαίδευση ένα διοικητικό σύστημα που ήταν αποτέλεσμα συνδυασμού της συγκεντρωτικής αρχής και της αρχής της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το 1934 ψηφίζεται ο πρώτος νόμος του ελληνικού βασιλείου για την εκπαίδευση, «Δημοτικών ή του λαού σχολείων», «Διάταγμα για την οργάνωση των Δημοτικών σχολείων», όπου σημαντικό μέρος του διατάγματος αφιερώνεται στην επιθεώρηση των σχολείων, των δασκάλων και της ποιότητας του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου. Την επιθεώρηση ασκούν εξωτερικά συλλογικά όργανα και εφαρμόζονται αυστηρές εξαμηνιαίες εξετάσεις των μαθητών².

Προς το τέλος του 19^{ου} αιώνα το εκπαιδευτικό σύστημα γίνεται περισσότερο συγκεντρωτικό, ενώ εισάγεται και ο θεσμός του επιθεωρητή (1895, Νόμος ΒΤΜΘ) και σε περιφερειακό επίπεδο το Εποπτικό Συμβούλιο Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Τον 20ο αιώνα, καθώς μεταβάλλονται οι κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες, η εκπαίδευση αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία για την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία. Συνέπεια αυτού του γεγονότος καθώς και της αύξησης των ποσών που επενδύονται σε αυτή, είναι να αυξάνεται το ενδιαφέρον για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών συστημάτων.

Στον ελλαδικό χώρο διατηρείται ο συγκεντρωτικός και γραφειοκρατικός χαρακτήρας του εκπαιδευτικού συστήματος. Ο επιθεωρητής συγκεντρώνει όλο και περισσότερες

¹ Ι. Σολομών, 1998, ο.π., σελ 6.

² . Δημαράς, «Α Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε», εκδ. Ερμής 1983, Διάταγμα 1834, τεκμ. 17, σελ 45-50

εξουσίες και αυτό που κυρίως αξιολογείται είναι οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί μέσω του εποπτικού και διοικητικού έλεγχου.

Κατά την μεταπολεμική περίοδο³ μπορούμε να διακρίνουμε τρεις φάσεις:

- Το κράτος των εθνικοφρόνων, αυτό που οικοδομήθηκε πάνω στα ερείπια του εμφυλίου και καλύπτει με μικρές αποκλίσεις τη χρονική περίοδο από το 1950 ως το 1974/1980.
- Το διάλειμμα της ενσωμάτωσης-ισορροπίας που αφορά τη δεκαετία του 1980-1990
- Στη νέα φάση οργάνωσης του «νεοφιλελευθερισμού» από το 1990 έως σήμερα⁴.

Στη πρώτη περίοδο (1950-1974/1980) τίθεται για τους επιθεωρητές το ζήτημα του διαχωρισμού των καθοδηγητικών από τα διοικητικά καθήκοντα αυτών⁵. Αυτό διότι οι εκθέσεις των λειτουργούσαν ως εργαλεία ιδεολογικού πειθαναγκασμού και πολιτικής μεταμέλειας των αντιφρονούντων εκπαιδευτικών.

Ο ρόλος των εκθέσεων αξιολόγησης ως μέσου ιδεολογικού έλεγχου αυξάνει κατά την περίοδο της επτάχρονης δικτατορίας (1967-1974)⁶, προκαλώντας την απόλυση αρκετών εκπαιδευτικών⁷. Κατά τις εξετάσεις του 1967 για την εισαγωγή στις πανεπιστημιακές σχολές λαμβάνεται υπόψη και «το υψηλό φρόνημα, το άμεμπτο ήθος και ο χαρακτήρας» των υποψηφίων⁸. Επίσης με άλλο νόμο καταργούνται οι θέσεις των αιρετών εκπαιδευτικών συμβούλων από τα υπηρεσιακά συμβούλια της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης⁹.

Το 1974 το δημοκρατικό πολίτευμα επανέρχεται με τη δημοκρατική εκλογή κυβέρνησης¹⁰ η οποία κατοχυρώνει στο νέο Σύνταγμα¹¹ με το άρθρο 16 « την

³ Η Ελλάδα μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου είχε την ατυχία να ζήσει έναν σκληρό εμφύλιο πόλεμο μεταξύ των κυβερνητικών δυνάμεων και της αριστεράς, που επεδίωκε την ανατροπή του συστήματος και το πέρασμα της Ελλάδας στο Σοβιετικό μπλοκ (1944-1949), που έληξε με την επικράτηση των κυβερνητικών δυνάμεων.

⁴ Θ. Τσιριγώτης, «Η αναδιάρθρωση στην εκπαίδευση», στον τόμο Η Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση, Ποιος, ποιον και γιατί», του Χ. Κάτσικα, Γ. Καββαδία, εκδ. Σαββάλας, σελ 20-21.

⁵ Α. Ανδρέου, Γ. Παπακωνσταντίνου, Εξουσία και Οργάνωση –Διοίκηση του εκπαιδευτικού συστήματος, εκδ. Νέα Σύνορα, Αθήνα 1994, σελ 269-271.

⁶ Το 1967 μια μικρή ομάδα αξιωματικών, με πρόσχημα τον κομμουνιστικό κίνδυνο και αφορμή διαμάχες του πολιτικού κόσμου, κατήργησε τη δημοκρατία αναστέλλοντας βασικές διατάξεις του συντάγματος.

⁷ Σ. Μπουζάκης, ό.π σελ. 110.

⁸ Αναγκαστικός Νόμος 40 της 19-6-67, «Δια τους έχοντας υψηλό φρόνημα, άμεμπτο ήθος και χαρακτήρα».

⁹ Αναγκαστικός Νόμος 129 της 19-9-1967, «Περί οργάνωσης της γενικής παιδείας».

¹⁰ Το 1974 το δικτατορικό καθεστώς κατέρρευσε μετά την τραγωδία στην Κύπρο, έγιναν ελεύθερες εκλογές όπου το συντηρητικό κόμμα της Νέας Δημοκρατίας με αρχηγό τον Κ. Καραμανλή κέρδισε τις

ελευθερία της διδασκαλίας,...θέτει την παιδεία ως βασική Αποστολή του Κράτους με σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων,...., και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες». Στη συνέχεια, η νέα κυβέρνηση «επιχειρεί τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, που αποτελεί για την Ελλάδα μια δραματική αναγκαιότητα, αναγκαία όμως προϋπόθεση για την ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.)¹² με το Ν. 309/1976 που επιχειρεί να ρυθμίσει θέματα οργάνωσης, διοίκησης και εποπτείας της εκπαίδευσης. Τη διοίκηση και εποπτεία της εκπαίδευσης ασκούν οι επιθεωρητές, οι επόπτες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τα Περιφερειακά Υπηρεσιακά Συμβούλια Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης, τα Ανώτερα Περιφερειακά Υπηρεσιακά Συμβούλια Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης καθώς και τα Ανώτερα Κεντρικά Υπηρεσιακά Συμβούλια Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης. Τα παραπάνω όργανα είχαν υπηρεσιακές, γνωμοδοτικές και πειθαρχικές αρμοδιότητες¹³. Παρά τις σημαντικές αλλαγές που επέρχονται με τον Ν.309/1976 ο θεσμός του επιθεωρητή παραμένει και ταυτόχρονα ανατίθεται και στο Διευθυντή της σχολικής μονάδας καθήκοντα αξιολόγησης του διδακτικού προσωπικού, χωρίς αυτός να έχει προετοιμαστεί για αυτό.

Το 1981, συνέπεια της κυβερνητικής αλλαγής¹⁴, αδρανοποιούνται οι διαδικασίες αξιολόγησης των εκπαιδευτικών από τους επιθεωρητές. Το 1982 με το Ν. 1304 εισάγεται ο θεσμός του σχολικού συμβούλου με κατάργηση του θεσμού του επιθεωρητή. Με τον παραπάνω νόμο κλείνει ο κύκλος της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών από τους επιθεωρητές (με διάφορους τίτλους και διάφορες κατά καιρούς αρμοδιότητες). Με τον ίδιο νόμο διαχωρίστηκαν οι συμβουλευτικές από τις εποπτικές-διευθυντικές αρμοδιότητες που κατείχε ο επιθεωρητής¹⁵. Ο ρόλος που ανατέθηκε στους σχολικούς συμβούλους ήταν συμβουλευτικός ως προς τους εκπαιδευτικούς, αλλά θα μετείχαν και στη διαδικασία αξιολόγησης του διδακτικού προσωπικού. Οι διαδικασίες για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών θα ρυθμιζόνταν με μελλοντικά προεδρικά

εκλογές με ποσοστό 54%, υποσχόμενο δημοκρατία και ένταξη της Ελλάδας στην τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.).

¹¹ Σύνταγμα της Ελλάδας, άρθρο 16, Αθήνα 1975.

¹² Μ. Τζάνη, Τ. Παμουκτσόγλου, Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, « Ταυτόν και Αλλοτριμορφοδιάιτον», αυτοέκδοση, Αθήνα 1998, σελ. 277-278.

¹³ Σ. Μπουζάκης, ό.π σελ 115-116.

¹⁴ Το 1981 το σοσιαλιστικό κόμμα ήταν ο νικητής των εκλογών στην Ελλάδα υποσχόμενο μεγάλες μεταρρυθμίσεις σε όλους τους τομείς και στην εκπαίδευση.

¹⁵ Σ. Παλαιοκρασάς, et al, ό.π, σελ 41-42

διατάγματα, τα οποία δεν εξεδόθησαν ποτέ, γιατί δεν εξασφάλισαν τη σύμφωνη γνώμη των εκπαιδευτικών¹⁶.

Το 1985 ψηφίζεται ο νόμος- πλαίσιο για την εκπαίδευση στην Ελλάδα, στον οποίο υπάρχουν σαφείς αναφορές για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού. Στο άρθρο 11, κεφ Δ', παρ.1 αναφέρεται ότι ο διευθυντής της σχολικής μονάδας «μετέχει της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών του σχολείου του και συνεργάζεται με τους σχολικούς συμβούλους». Επίσης στο άρθρο 16, Κεφ.Α', παρ. 3 αναφέρεται ότι «προακτέοι κρίνονται οι εκπαιδευτικοί που χαρακτηρίζονται σε όλα τα στοιχεία της έκθεσης υπηρεσιακής ευδοκιμότητας τουλάχιστον "επαρκείς" για προαγωγή στο βαθμό Β' και τουλάχιστον "καλοί" για προαγωγή στο βαθμό Α'. Στην παράγραφο 5 του κεφ. Α' του ίδιου άρθρου αναφέρεται ότι «εκπαιδευτικοί που κρίνονται μη προακτέοι δυο φορές συνέχεια ή τρεις φορές σε διάφορα χρονικά διαστήματα παραπέμπονται με απόφαση του νομάρχη στο κεντρικό υπηρεσιακό συμβούλιο με το ερώτημα της απόλυσης¹⁷». Το γεγονός της ανάθεσης ρόλου αξιολογητή στο διευθυντή της σχολικής μονάδας καθώς και η σύνδεση της έκθεσης υπηρεσιακής ευδοκιμότητας με τη βαθμολογική εξέλιξη και τη μονιμότητα του εκπαιδευτικού, προκάλεσε την αντίδραση των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εκπαιδευτικών της Πρωτ/θμιας (Δ.Ο.Ε) και Δευτ/θμιας (Ο.Λ.Μ.Ε) Εκπαίδευσης, με αποτέλεσμα οι παραπάνω διατάξεις να παραμείνουν ανενεργές.

Το 1993 εξεδόθη το Προεδρικό Διάταγμα 320, για την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών. Σ' αυτό αντανακλώνται οι ωριμότερες μέχρι στιγμής σκέψεις για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, των διευθυντών και του εκπαιδευτικού έργου¹⁸. Το παραπάνω διάταγμα, που επίσης προκάλεσε μεγάλη αντίδραση από την πλευρά των συνδικαλιστικών οργανώσεων και από την αντιπολίτευση της εποχής, ανεκλήθη στο τέλος του ίδιου έτους λόγω κυβερνητικής αλλαγής.

Το θέμα της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών επανέρχεται με το νόμο 2525/1997. Σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο η αξιολόγηση αφορά «όλους του τύπους και μορφές των σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης¹⁹». «Ως αξιολόγηση του εκπαιδευτικού ...νοείται η διαδικασία αποτίμησης της ποιότητας ... και του

¹⁶ Σ. Παλαιοκρασάς, et al, ό.π,σελ 41-42

¹⁷ Νόμος 1566/1985, «Φ.Ε.Κ 167», Τεύχος πρώτο, «Δομή και λειτουργία Πρωτ/θμιας και Δευτ/θμιας Εκπαίδευσης».

²⁸ Σ. Παλαιοκρασάς, et al, ό.π, σελ 41-42

¹⁸ Σ. Παλαιοκρασάς, et al, ό.π,σελ 41-42

¹⁹ Νόμος 2525/1997, Φ.Ε.Κ. 188, τεύχος πρώτο, «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των απόφοιτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις», άρθρο 8, παρ. 2.

βαθμού υλοποίησης των σκοπών και των στόχων». «Κατά την αξιολόγηση εκτιμάται η επάρκεια των Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, η απόδοση των σχολικών μονάδων, καθώς και η αποδοτικότητα του συστήματος Εκπαίδευσης σε Περιφερειακό και Εθνικό επίπεδο²⁰». Για το λόγο αυτό συγκροτούνται δυο νέα όργανα: α) Το Σώμα Μονίμων Αξιολογητών (Σ.Μ.Α.) και η Επιτροπή Αξιολόγησης της Σχολικής Μονάδας (Ε.Α.Σ.Μ). Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας συντάσσει αξιολογικές εκθέσεις για το διδακτικό προσωπικό και τη λειτουργία της σχολικής μονάδας, οι προϊστάμενοι των γραφείων εκπαίδευσης για τους διευθυντές των σχολικών μονάδων και οι διευθυντές των διευθύνσεων εκπαίδευσης για τους προϊσταμένους των γραφείων εκπαίδευσης. Οι σχολικοί σύμβουλοι συντάσσουν αξιολογικές εκθέσεις για θέματα που αφορούν την επιστημονική και διδακτική επάρκεια των εκπαιδευτικών. Το Σώμα Μονίμων Αξιολογητών αξιολογεί τους εκπαιδευτικούς, τα στελέχη εκπαίδευσης και τις σχολικές μονάδες. Η εποπτεία, ο έλεγχος και ο συντονισμός των Μονίμων Αξιολογητών, οι οποίοι επιλέγονται μετά από δημόσιο διαγωνισμό και έχουν αυξημένα επιστημονικά προσόντα, πραγματοποιείται από την Επιτροπή Αξιολόγησης Σχολικών Μονάδων (Ε.Α.Σ.Μ.). Τα μέλη της Ε.Α.Σ.Μ. είναι προσωπικότητες κύρους, «διορίζονται με απόφαση του υπουργού²¹», ύστερα από γνωμοδότηση της αρμόδιας κοινοβουλευτικής επιτροπής, είναι επτά και προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με θητεία. Επίσης με το νόμο 2525/97 ιδρύονται δεκατρία Περιφερειακά κέντρα Στήριξης Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (ΠΕ.ΚΕ.Σ.Ε.Σ.), με στόχο να διευκολύνουν την «αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου και τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης(άρθρο 9). Με τις διατάξεις του νέου νόμου διαπιστώνεται μια πυραμιδική διάρθρωση της αξιολόγησης όπου ο ιεραρχικά ανώτερος αξιολογεί τους υφισταμένους του». Εισάγεται επίσης και ο θεσμός του εξωτερικού αξιολογητή μέσω του Σώματος των Μονίμων Αξιολογητών.

Στη συνέχεια εκδόθηκε το Προεδρικό Διάταγμα 140/1998 και η Υπουργική Απόφαση Δ2/1938/26-2-1998 με τις οποίες καθορίστηκαν περαιτέρω οι διαδικασίες αξιολόγησης των εκπαιδευτικών.

²⁰ Νόμος 2525/1997, Φ.Ε.Κ. 188, τεύχος πρώτο, «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις», άρθρο 8, παρ 3.

²¹ Νόμος 2525/1997, Φ.Ε.Κ. 188, τεύχος πρώτο, «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις», άρθρο 8, παρ. 4, εδάφιο ζ.

Και ο νόμος 2525/97 καθώς και το Π.Δ 140/98 προκάλεσαν την έντονη αντίδραση των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εκπαιδευτικών, κυρίως όσον αφορά τις αρμοδιότητες και τον τρόπο λειτουργίας του Σώματος Μονίμων Αξιολογητών, καθώς και πυραμιδική γραφειοκρατική διάρθρωση της αξιολόγησης²², με αποτέλεσμα και οι διατάξεις του παραπάνω νόμου να παραμείνουν ανενεργές, καθώς δεν εφαρμόστηκαν ποτέ.

Τα 2002 ψηφίστηκε ο νόμος 2986 «Οργάνωση των Περιφερειακών Υπηρεσιών της Π.Ε. και Δ.Ε., Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου και των Εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις», ο οποίος και ισχύει σήμερα. Ο Ν. 2982/2002 με το άρθρο 17 καταργεί τις διατάξεις του άρθρου 8 του Ν.2525/1997 που αναφέρθησαν παραπάνω και αφορούσαν την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών. Εισάγει την επαναθεσμοθέτηση του περιφερειακού επιπέδου διοίκησης της εκπαίδευσης²³. Με το νέο νόμο καθορίζεται ότι «σκοπός της αξιολόγησης είναι η βελτίωση και η ποιοτική αναβάθμιση όλων των συντελεστών της εκπαιδευτικής διαδικασίας και η συνεχής βελτίωση της παιδαγωγικής επικοινωνίας και σχέσης με τους μαθητές²⁴». Με το άρθρο 2 του παραπάνω νόμου η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου ανατίθεται στο Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας (Κ.Ε.Ε.) και στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Π.Ι.). Με τις παραγράφους 2, 3 και 4 του άρθρου 4 του Ν.2986/2002 καθορίζονται οι αρμοδιότητες των δυο οργάνων, που για το Κ.Ε.Ε. είναι « η ανάπτυξη και εφαρμογή προτύπων δεικτών και κριτηρίων για τη δυναμική αποτύπωση του συστήματος και παρακολούθησης του εκπαιδευτικού έργου σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Περιφέρειας και σε εθνικό επίπεδο» καθώς « συγκεντρώνει και επεξεργάζεται τις εκθέσεις των Περιφερειακών Κέντρων Στήριξης και Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (ΠΕ.ΚΕ.Σ.Ε.Σ.), καθώς και τις εκθέσεις αυτοαξιολόγησης των σχολικών μονάδων που συντάσσονται από το σύλλογο διδασκόντων», ενώ το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο «αναλαμβάνει την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών με σκοπό να συμβάλλει στην αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών». Το άρθρο 5 ασχολείται με την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Ως σκοπός της αξιολόγησης ορίζεται «η ενίσχυση της αυτογνωσίας των εκπαιδευτικών,

²² Χ. Θεοφιλίδης, «Κριτική θεώρηση των εργασιών του συνεδρίου», στον τόμο «Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση», 12^ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Δ.Ο.Ε. – Π.Ο.Ε.Δ., Χίος 1998, εκδ. επιστημονικού βήματος της Δ.Ο.Ε., σελ. 295-299.

²³ Το περιφερειακό επίπεδο εκπαίδευσης είχε θεσμοθετηθεί παλαιότερα με το Ν.309/1976, αλλά καταργήθηκε το 1985. Επίσης είχε θεσμοθετηθεί με το Ν.2817/2000, αλλά δεν είχε εφαρμοστεί.

²⁴ Νόμος 2986/2002 «Οργάνωση των Περιφερειακών Υπηρεσιών της Π.Ε. και Δ.Ε., Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου και των Εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις», άρθρο 4, παρ. 1.

προσπάθεια βελτίωσης της προσφοράς τους, η επισήμανση των αδυναμιών τους, η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών από την αναγνώριση του έργου τους και η παροχή κινήτρων σε όσους επιθυμούν να εξελιχθούν και να υπηρετήσουν σε θέσεις ευθύνης, η διαπίστωση των αναγκών επιμόρφωσης και η καλλιέργεια κλίματος αλληλοσεβασμού και εμπιστοσύνης». Με τη παράγραφο του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι η αξιολόγηση είναι περιοδική και αφορά τους εκπαιδευτικούς με προτεραιότητα στους εκπαιδευτικούς που πρόκειται να μονιμοποιηθούν, των εκπαιδευτικών που κριθούν για κάλυψη θέσεων στελεχών της εκπαίδευσης, των στελεχών εκπαίδευσης, όσων επιθυμούν να αξιολογηθούν και «σε κάθε άλλη περίπτωση κριθεί αναγκαία». Προβλέπεται στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου διαδικασία ατομικής αξιολόγησης καθώς και έκθεση προσωπικής αυτοαξιολόγησης του αξιολογούμενου εκπαιδευτικού βάσει των στοιχείων αξιολόγησης. Στην ίδια παράγραφο ορίζεται ότι ο εκπαιδευτικός αξιολογείται και από το Διευθυντή της σχολικής μονάδας καθώς και από τον Σχολικό Σύμβουλο της περιοχής. Προβλέπεται επίσης διαδικασία αξιολόγησης όλου του ιεραρχικού εκπαιδευτικού σχήματος, όπου ο ιεραρχικά ανώτερος αξιολογεί τους υφιστάμενους του και στην οποία όλοι αξιολογούνται εκτός των Περιφερειακών Διευθυντών οι οποίοι είναι «μετακλητοί δημόσιοι υπάλληλοι που διορίζονται και παύονται από τον Υπουργό Παιδείας».

Με το Προεδρικό Διάταγμα 25/2002²⁵, που ρυθμίζει τη διαδικασία επιλογής των στελεχών εκπαίδευσης, προβλέπεται οι αξιολογικές εκθέσεις να επηρεάζουν σημαντικά την όλη διαδικασία επιλογής των υποψηφίων στελεχών. Επίσης με το ίδιο Π.Δ. γίνεται επαναπροσδιορισμός των προσόντων και κριτηρίων επιλογής των στελεχών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Με την Υπουργική Απόφαση Φ.353.1./324/105657/Δ1 καθορίζονται τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες όλου του έμψυχου προσωπικού της εκπαίδευσης .

Παρατηρήσεις, σχόλια και συμπεράσματα

Με το νόμο 2986/2002 επανεισάγεται η «αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών», κάτι που είχε επιχειρηθεί και με το νόμο 2525/1997. Από τη μελέτη των δυο νόμων προκύπτει ότι διαφέρουν ως προς τη φιλοσοφική τους θεώρηση. Ο Ν. 2525/1997 με τις διατυπώσεις για «το βαθμό υλοποίησης των σκοπών και των στόχων»

²⁵ Προεδρικό Διάταγμα 25/2002, «Αναπροσδιορισμός των προσόντων και κριτηρίων επιλογής των στελεχών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τροποποίηση της διαδικασίας επιλογής».

έδιναν ένα θετικιστικό και τεχνοκρατικό στίγμα στη θεώρηση της αξιολόγησης, ενώ οι εξωτερικοί θεσμοί αξιολόγησης που θεσμοθετούνταν απορρίφθηκαν τόσο από τις οργανώσεις των εκπαιδευτικών όσο και από την επιστημονική κοινότητα²⁶. Στο νέο νόμο εισάγονται στοιχεία από τη ρητορική των ερμηνευτικών σχημάτων, με αναφορές στις έννοιες "βελτίωση", "ποιοτική αναβάθμιση" και "ανατροφοδότηση" της διδακτικής πράξης.

Ένα σημαντικό στοιχείο που εισάγεται με το νέο νόμο είναι η σύνδεση της αξιολόγησης με τις ανάγκες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Με το άρθρο 6 του Ν.2986/2002, ιδρύεται ο Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (Ο.ΕΠ.ΕΚ.) με έργο το σχεδιασμό της επιμορφωτικής πολιτικής για τους εκπαιδευτικούς, το συντονισμό όλων των μορφών και τύπων επιμόρφωσης, την κατάρτιση επιμορφωτικών προγραμμάτων, την κατανομή και τη διαχείριση των οικονομικών πόρων που διατίθενται για την επιμόρφωση και την πιστοποίηση φορέων και τίτλων στον τομέα της επιμόρφωσης των επιμορφωτικών.

Επίσης και με το νέο νόμο παραμένει το πυραμιδικό γραφειοκρατικό σύστημα αξιολόγησης. Δεν υπάρχει επίσης πουθενά ούτε στο νόμο, ούτε στην Υπουργική Απόφαση, πρόβλεψη, για αμφίδρομη σχέση μεταξύ των αξιολογητών και των αξιολογούμενων. Οι εκπαιδευτικοί, παρά τις καλές προθέσεις σε επίπεδο διακηρύξεων από το νομοθέτη, δεν έχουν δικαίωμα να κρίνουν τη διοικητική και επιστημονική στήριξη που τους παρέχεται από τους προϊσταμένους τους, ούτε τα περιεχόμενα της διδασκαλίας, τα αναλυτικά προγράμματα, τα βιβλία, ούτε την υλικοτεχνική υποδομή. Μπορούν μόνο να κρίνουν τους εαυτούς τους και τους μαθητές τους.

Κατά τη συζήτηση του νομοσχεδίου στη Βουλή των Ελλήνων, έντονη κριτική δέχθηκε ο τρόπος επιλογής των Περιφερειακών Διευθυντών (που διορίζονται και παύονται από τον Υπουργό Παιδείας) από τον εισηγητή του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης, η οποία διαπίστωσε προσπάθεια έλεγχου και κομματικοποίησης της εκπαίδευσης²⁷. Ο εισηγητής του Κομμουνιστικού κόμματος επεσήμανε ότι «η χωριστή αξιολόγηση του εκπαιδευτικού από την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου δεν συνάδει με τις σύγχρονες αντιλήψεις αξιολόγησης της εκπαίδευσης²⁸. Ο

²⁶ Χ. Θεοφιλίδης, «Κριτική θεώρηση των εργασιών του συνεδρίου», στον τόμο «Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση», 12^ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Δ.Ο.Ε. – Π.Ο.Ε.Δ., Χίος 1998, εκδ. επιστημονικού βήματος της Δ.Ο.Ε, σελ. 295-299.

²⁷ Πρακτικά Βουλής, Συνεδρίαση ΞΣΤ', 14-1-2002, σελ. 3108-3109.

²⁸ Πρακτικά Βουλής, Συνεδρίαση ΞΣΤ', 14-1-2002, σελ.3110-3111.

κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του κόμματος της “Αριστεράς και της Προόδου”, τόνισε στην ίδια συζήτηση ότι με τις ρυθμίσεις «συρρικνώνεται η αξιολόγηση και μετατρέπεται σε διοικητικό έλεγχο», προτείνοντας ο σύλλογος διδασκόντων να αποκτήσει ουσιαστικό έλεγχο στην εκπαιδευτική λειτουργία με την ανάληψη αποφασιστικών αρμοδιοτήτων²⁹.

Έντονη κριτική δέχθηκε το Προεδρικό Διάταγμα 25/2002³⁰, αφού ο τρόπος μοριοδότησης των αντικειμενικών κριτηρίων σε συνδυασμό με την βαθμολογία από την προφορική συνέντευξη που προβλέπεται, εμποδίζει την είσοδο νέων στελεχών τόσο στην διοίκηση, όσο και στην παιδαγωγική καθοδήγηση των εκπαιδευτικών³¹, με αποτέλεσμα αυτοί που θα αναλάβουν την εφαρμογή της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών να μην απολαμβάνουν της εκτίμησης και της εμπιστοσύνης των εκπαιδευτικών καθώς δεν κατέχουν ούτε τα τυπικά, ούτε τα ουσιαστικά προσόντα για να αντεπεξέλθουν στο ρόλο που τους ανατέθηκε.

²⁹ Πρακτικά Βουλής, Συνεδρίαση ΞΣΤ', 14-1-2002, σελ.3111-3112

³⁰ Προεδρικό Διάταγμα 25/2002, «Αναπροσδιορισμός των προσόντων και κριτηρίων επιλογής των στελεχών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τροποποίηση της διαδικασίας επιλογής».

³¹ Α. Αντωνάκος, αντιπρόεδρος της Ο.Λ.Μ.Ε., <http://www.antonakos.edu.gr/stelexh.htm>.

Κασσωτάκης Μιχ. «Αξιολόγηση», Παιδαγωγική-Ψυχολογική Εγκυκλοπαίδεια-Λεξικό, Ελληνικά γράμματα 1989, σελ.615

¹ Ν. Σαλτερής, «Αξιολόγηση Εκπαιδευτικών», περιοδικό «Ο πολίτης», τ. 94, Αθήνα 2001, σελ. 17.

¹ Apple M., “Αν η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών είναι η απάντηση, ποια είναι η ερώτηση;», από τον τόμο: «Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση», επιμέλεια Χ. Κάτσικας, Γ. Καββαδίας, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2002, σελ. 151-158.

¹ Ε. Δημητρόπουλος, «Εκπαιδευτική Αξιολόγηση – Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης και του εκπαιδευτικού έργου», εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2002, σελ 32-33

¹ Γ. Καββαδίας, Α. Φατούρος, «Ο εκσυγχρονισμός της αξιολόγησης», [www://antitetradia.gr](http://www.antitetradia.gr)

¹ T. Stonier, “Ο Πλούτος των Πληροφοριών, Το προφίλ της μεταβιομηχανικής κοινωνίας, Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις, Θεσσαλονίκη, 1987, σελ 42-46

¹ Λεοντίου Ν. «Αξιολόγηση της Εκπαίδευσης: Μια επιτακτική ανάγκη», Ν.Παιδεία, τ.4, σελ 18-24

¹ Γ. Παπά, Π. Στεφανέα, «Αξιολόγηση και διασφάλιση της ποιότητας στην εκπαίδευση», Εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», <http://www.enet.gr>

¹ Ι. Σολομών, 1998, Μοντέλα και πρακτικές εκπαιδευτικής αξιολόγησης: Μορφές κοινωνικού ελέγχου και συγκρότησης παιδαγωγικών υποκειμένων, <http://www.auth.gr/virtualscool/1.3/TheoryResearch/CongressSolomon.html>.

¹ W. Carr, S. Kemmis, Για μια εκπαιδευτική θεωρία, εκδ. Κώδικας, Αθήνα, σελ.282.

¹ Γ. Καββαδίας, Α. Φατούρος, «Ο εκσυγχρονισμός της αξιολόγησης», [www://antitetradia.gr](http://www.antitetradia.gr).

¹ Δρ. Αθηνά Μιχαηλίδου – Ευριπίδου, Δείκτες Ποιότητας στην Εκπαίδευση, <http://athena.pi.ac.cy/tomeas/erevna/diktes.htm> και A. Bianchi, M. Guspirini, ό. π, σελ. 132-133.

¹ Α. Ναζάκης, «Η αξιολόγηση των Εκπαιδευτικών», από το τόμο «Η Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση, Ποιος, ποιον και γιατί», του Χ. Κάτσικα, Γ. Καββαδία, εκδ. Σαββάλας, σελ 213

¹ Π. Πασιαρδής, «Η Αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών», εκδ. Γρηγόρη, σελ. 9.

¹ Α. Καραγιώργης, «Η αξιολόγηση των δασκάλων στην Κύπρο από το 1950 μέχρι σήμερα», στον τόμο ‘‘Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση’’, 12^ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Δ.Ο.Ε. – Π.Ο.Ε.Δ., Χίος 1998, εκδ. Επιστημονικού Βήματος Δ.Ο.Ε., σελ. 97.

¹ Γ. Μαυρογιώργος, «Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού: η εναρμόνιση του πανοπτισμού», στον τόμο Η Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση, Ποιος, ποιον και γιατί», του Χ. Κάτσικα, Γ. Καββαδία, εκδ. Σαββάλας, σελ 141.

¹ C. Higgison, «New Assessment Methods», <http://otis.scotcit.ac.uk/onlinebook/>, 2001.

¹ <http://www.auth.gr/virtualscool/1.3/TheoryResearch/CongressSolomon.html>, σελ. 9,10,11

¹ Μ. Τζάνη, Τ. Παμουκτσόγλου, Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, « Ταυτόν και Αλλοτριμορφοδιάιτον», αυτοέκδοση, Αθήνα 1998, σελ. 277-278.

¹ Σ. Μπουζάκης, ό.π σελ 115-116.

¹ Θ. Τσιριγώτης, «Η αναδιάρθρωση στην εκπαίδευση», στον τόμο Η Αξιολόγηση στην Εκπαίδευση, Ποιος, ποιον και γιατί», του Χ. Κάτσικα, Γ. Καββαδία, εκδ. Σαββάλας, σελ 20-21.

¹ Α. Ανδρέου, Γ. Παπακωνσταντίνου, Εξουσία και Οργάνωση –Διοίκηση του εκπαιδευτικού συστήματος, εκδ. Νέα Σύνορα, Αθήνα 1994, σελ 269-271.

¹ Το 1967 μια μικρή ομάδα αξιωματικών , με πρόσημα τον κομμουνιστικό κίνδυνο και αφορμή διαμάχες του πολιτικού κόσμου, κατήργησε τη δημοκρατία αναστέλλοντας βασικές διατάξεις του συντάγματος.

¹ Σ. Μπουζάκης, ό.π σελ. 110.

¹ Αναγκαστικός Νόμος 40 της 19-6-67, «Δια τους έχοντες υψηλό φρόνημα, άμεμπτο ήθος και χαρακτήρα».

¹ Αναγκαστικός Νόμος 129 της 19-9-1967, «Περί οργάνωσης της γενικής παιδείας».

¹ Το 1974 το δικτατορικό καθεστώς κατέρρευσε μετά την τραγωδία στην Κύπρο, έγιναν ελεύθερες εκλογές όπου το συντηρητικό κόμμα της Νέας Δημοκρατίας με αρχηγό τον Κ. Καραμανλή κέρδισε τις

εκλογές με ποσοστό 54%, υποσχόμενο δημοκρατία και ένταξη της Ελλάδας στην τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ε.Ο.Κ.).

¹ Σύνταγμα της Ελλάδας, άρθρο 16, Αθήνα 1975.

¹ Νόμος 2525/1997, Φ.Ε.Κ. 188, τεύχος πρώτο, «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις», άρθρο 8, παρ. 4, εδάφιο ζ.

¹ Χ. Θεοφιλίδης, «Κριτική θεώρηση των εργασιών του συνεδρίου», στον τόμο «Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση», 12^ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Δ.Ο.Ε. – Π.Ο.Ε.Δ., Χίος 1998, εκδ. επιστημονικού βήματος της Δ.Ο.Ε, σελ. 295-299.

¹ Το περιφερειακό επίπεδο εκπαίδευσης είχε θεσμοθετηθεί παλαιότερα με το Ν.309/1976, αλλά καταργήθηκε το 1985. Επίσης είχε θεσμοθετηθεί με το Ν.2817/2000, αλλά δεν είχε εφαρμοστεί.

¹ Νόμος 2986/2002 «Οργάνωση των Περιφερειακών Υπηρεσιών της Π.Ε. και Δ.Ε., Αξιολόγηση του Εκπαιδευτικού Έργου και των Εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις», άρθρο 4, παρ. 1.

¹ Προεδρικό Διάταγμα 25/2002, «Αναπροσδιορισμός των προσόντων και κριτηρίων επιλογής των στελεχών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τροποποίηση της διαδικασίας επιλογής».

¹ Χ. Θεοφιλίδης, «Κριτική θεώρηση των εργασιών του συνεδρίου», στον τόμο «Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση», 12^ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Δ.Ο.Ε. – Π.Ο.Ε.Δ., Χίος 1998, εκδ. επιστημονικού βήματος της Δ.Ο.Ε, σελ. 295-299.

¹ Προεδρικό Διάταγμα 25/2002, «Αναπροσδιορισμός των προσόντων και κριτηρίων επιλογής των στελεχών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τροποποίηση της διαδικασίας επιλογής».

¹ Α. Αντωνάκος, αντιπρόεδρος της Ο.Λ.Μ.Ε., <http://www.antonakos.edu.gr/stelexh.htm>.

¹ Θ. Τσιριγώτης: «Η αναδιάρθρωση στην εκπαίδευση», από τον τόμο: «Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση, Ποιος, ποιον και γιατί;», επιμέλεια Χ. Κάτσικας, Γ. Καββαδίας, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2002, σελ.37 - 39.

¹ Λουί Αλτουσέρ: «Θέσεις», εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1990, σελ. 82-87.

¹ Θ. Τσιριγώτης: «Η αναδιάρθρωση στην εκπαίδευση», από τον τόμο: «Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση, Ποιος, ποιον και γιατί;», επιμέλεια Χ. Κάτσικας, Γ. Καββαδίας, εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2002, σελ.38.

¹ Μ. Guspini, από τον τόμο « Learning Audit, a cura M. Guspini, εκδ. Anicia, σελ. 9. Ο Μ. Guspini επισημαίνει την απόσταση που υπάρχει μεταξύ του επιπέδου ποιότητας των συστημάτων αξιολόγησης που υπάρχουν στην Ιταλία σε σύγκριση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

¹ Χ. Φράγκου: «Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου», από το «Επιστημονικό Βήμα του Δασκάλου», τεύχος 1^ο, εκδ. Δ.Ο.Ε., Αθήνα 1991, σελ. 4 - 8.

¹ Μ. Guspini, πανεπιστημιακές παραδοσεις του μαθηματος: «Valutazione di Progetto e di Processo», Master di II livello: Metodologie, didattiche e psicologiche dell' educazione. Universita degli studi di L' Aquila 2003-2004.

¹ Π. Μαρκατάτου: «Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών», από το «Επιστημονικό Βήμα του Δασκάλου», τεύχος 4^ο, 5^ο, εκδ. Δ.Ο.Ε., Αθήνα 1992, σελ. 41-42.

¹ Π. Πηγάκη: «Προετοιμασία, Σχεδιασμός και Αξιολόγηση της Διδασκαλίας», εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα ..., σελ. 176.